

Generálmajor Ing. Emil A n t u š á k

NOVÉ ASPEKTY VOJENSKÉ STRATEGIE

Závěr roku 1993 přinesl řadu významných momentů, které ve své podstatě přímo ovlivní další vývoj vojenské strategie a vojenského umění vůbec.

V první řadě jde o skutečnost, že dnem 1. listopadu 1993 vstoupila v platnost maastrichtská **Smlouva o Evropské unii**. Členské země se její ratifikací dohodly na zavedení společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Pro nejbližší období bylo vytypováno pět priorit této oblasti:

- ▲ snaha o stabilizaci nových demokracií ve střední a východní Evropě,
- ▲ podpora mírového procesu na Blízkém východě,
- ▲ demokratizace na jihu Afriky,
- ▲ úsilí o vyřešení konfliktu v bývalé Jugoslávii,
- ▲ podpora demokratizace v Rusku.

Kromě toho Maastricht předpokládá vytvoření jakési evropské policie k zajišťování vnitřního pořádku.

Uvedené priority zahraniční a bezpečnostní politiky budou mít přímý dopad na výsledek nejbližšího vrcholného jednání (leden 1994) Severoatlantické aliance (NATO), které by mělo stanovit nová kritéria pro její vojenskou strategii na nejbližších 10 až 15 let.

Druhým významným momentem byla zpráva, kterou přinesl americký deník The New York Times dne 30. října 1993 a která hovořila o tom, že ministr obrany USA Les Aspin nařídil provést zásadní revizi 45 let staré jaderné strategie USA.

Přitom bylo konstatováno, že americké jaderné rakety převážně dosud míří na důležitá vojenská, ale i civilní zařízení bývalého Sovětského svazu.

Vojenští plánovači Pentagonu dostali za úkol vyjít „ze zcela čistého stolu“ a připravit návrh nové jaderné strategie USA. Tato má vést nejen ke změně cílů, ale má revidovat i velikost atomového arzenálu a jeho rozmístění.

Základem příští strategie by měly být nové reality dnešního světa. Podle Pentagonu je nutno počítat zejména se dvěma hlavními zdroji nebezpečí:

- Rusko, Ukrajina, Bělorusko a Kazachstán, které převzaly jaderné zbraně bývalého SSSR,
- některé státy nepřátelské USA nebo teroristické skupiny, které mohou způsobit zkázu několika měst.

V první skupině jsou hlavním zdrojem obav USA možnosti nehod a ztráty kontroly nad jadernými zbraněmi. Ve druhé skupině jsou země jako Libye a severní Korea. Hlavní metodou ohrožení je propašování jedné či několika jaderných náloží, které mohou být buď přivedeny k výbuchu nebo jen nastraženy a použity k jadernému vydírání. Zjistit něco takového je mnohem složitější než sledovat rozsáhlé sovětské jaderné síly. Dříve proti jadernému ohrožení ze Sovětského svazu stála kombinace odstrašení a kontroly zbrojení. Noví vlastníci jaderných zbraní však možná nebudou odstrašitelní, konstatoval Les Aspin.

Rovněž tato skutečnost se zásadním způsobem promítne do strategie NATO 21. století.

Třetím závažným faktorem, který bude mít vliv na vývoj strategických koncepcí NATO, ale i dalších zemí, které usilují o vstup do této organizace, je skutečnost, že vedoucí představitelé Ruska se v závěru roku 1993 jasně vyslovovali ke třem zásadním vojenským problémům, a to:

- k otázce rozšiřování NATO,
- k požadavku Moskvy a Kyjeva na revizi Smlouvy o konvenčních zbraních,
- k otázce přidělení mandátu OSN pro ruské ozbrojené síly na mírové operace na území bývalého SSSR.

Ruský ministr zahraničí Kozyrev se koncem října v londýnském Královském ústavu pro mezinárodní otázky jasně vyslovil proti rozšiřování NATO. Naznačil, že členství zemí, jako je Česká republika, v NATO by jeho spoluobčany sotva přesvědčilo o tom, že tato aliance je strategickým partnerem Ruska a že se nepokouší Rusko izolovat od zbytku Evropy. Dále vyslovil názor, že členové aliance by měli zabránit novému rozdělení Evropy, ožívání nacionalismu, fragmentaci a návratu destruktivní logiky bloků a protibloků.

Ve stejné době přinesly listy Izvestija prohlášení šéfa odboru ruského ministerstva zahraničí Šelepina o tom, že Moskva a Kyjev, které se staly spojenci v úsilí o revizi smlouvy o konvenčních zbraních v Evropě z roku 1990, budou sice smlouvu dodržovat, ale situace se změnila natolik, že platnost alespoň jednoho z článků dokumentu bude třeba dočasně pozastavit.

Ukazuje se, uvádí deník, že smlouva poškozuje zájmy obou zemí. Jde především o omezení těžkých zbraní dislokovaných v oblastech přimykajících se k severnímu a jižnímu křídlu NATO.

Podle smlouvy může být v Leningradském a Severokavkazském vojenském okruhu (původní názvy uvedené ve smlouvě) umístěno jen 700 tanků, což je podle názoru vojáků nedostatečné. Události na severním Kavkazu jsou pro Rusko ohrožením. Severokavkazský okruh se stal z týlového prvosledovým (fakticky frontovým). Navíc udržovat vojska na jihu je levnější než na severu. Požadavek Moskvy a Kyjeva podpořily Bělorusko a Arménie.

Rovněž tento krok Ruska bude mít vliv na závěry jednání NATO i příští strategii této aliance.

Do stejného období patří i třetí případ, kdy ruští představitelé zahájili ofenzívu na diplomatickém poli. „Rusko žádá pro mírové operace svých vojsk na území bývalého SSSR mandát OSN.“ Toto prohlášení ministra zahraničí Kozyreva přinesl pro změnu list Rossijskaja gazeta.

Motivem, podle ministra zahraničí Ruska, nejsou neoimperialistické ambice, ale starost o mír a vědomí životních zájmů Ruska v postsovětském prostoru. Bylo konstatováno, že všechny mírové operace ruských ozbrojených sil odpovídají cílům a principům Charty OSN a provádějí se na žádost stran účastnících se konfliktu. Z toho pohledu je podle ministra žádoucí rozdělit náklady na tyto operace a stanovit, jakým způsobem by se měl Západ podílet na takové misi.

Z uvedených aktivit lze vyvodit, napsal 30. 10. 1993 londýnský deník The Daily Telegraph, „že existují určité obavy, že Sovětský svaz by mohl být obnoven když ne de iure, tak alespoň de facto“. Části ceny za Jelcinovo vítězství nad parlamentem je posílení pozic velení ozbrojených sil. Vysocí vojenští činitelé cítí, že mají stále volnější ruku, aby se mohli znovu prosazovat v nezávislých zemích bývalého SSSR, ale i hrát významnější roli v zahraniční politice Ruska.

Pro velení AČR jsou uvedené problémy velice aktuální a vojenští činitelé jim musí věnovat patřičnou pozornost.

* * *

Vojenská strategie 21. století, kterou Západ začíná rozpracovávat, bude do určité míry limitující i pro nás. Navíc, v souladu s usnesením 4. kolegia MO ČR ze dne 28. 7. 1993 k bodu Koncepce zavedení systému plánování, programování a rozpočtování do podmínek resortu ministerstva obrany se Generálnímu štábu AČR ukládá v roce 1993 zahájit a do 30. 9. 1994 dokončit práce na Vojenské strategii obrany ČR na léta 1996 - 2005.

Při zpracování tohoto dokumentu budeme muset vycházet i ze závěru vrcholného summitu NATO, který jistě vezme do úvahy otázku, o kterých jsem se v článku zmínil.